10/04/2023

Άγιος Γρηγόριος Ε’: Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως που θυσιάστηκε στις κρίσιμες στιγμές του Γένους

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Διακόσια δύο χρόνια συμπληρώνονται σήμερα από τον απαγχονισμό του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε’. Ενός εκ των Ιερομαρτύρων της Εκκλησίας μας του οποίου τιμάται σήμερα η μνήμη και μαρτυρεί τους αγώνες και τις θυσίες που έδωσε ο κλήρος κατά τα κρίσιμα χρόνια της δουλείας του Γένους.

Ήταν Κυριακή του Πάσχα, 10 Απριλίου του 1821, όταν **ο Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε**΄απαγχονίστηκε στην κεντρική πύλη του Πατριαρχείου, όπου παρέμεινε κρεμασμένος για τρεις ημέρες. Η πύλη αυτή παραμένει έκτοτε κλειστή μέχρι και σήμερα. Ταπεινά και με βαθύ το αίσθημα του χρέους και της παρακαταθήκης προς

τον προκάτοχό του **Οικουμενικό Πατριάρχη**, ο **Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος** κατ’ έτος τιμά τη μνήμη του μπροστά στην κλειστή πύλη γονατίζοντας μπροστά στον τόπο του μαρτυρίου.

Η Πατριαρχία του συνδέθηκε με κρίσιμες στιγμές του Γένους

Ο Πατριάρχης, Γρηγόριος Ε’, γεννήθηκε το 1745 στη Δημητσάνα. Το όνομά του ήταν Αγγελόπουλος. Έμαθε τα πρώτα γράμματα από τον θείο του ιερομόναχο, Μελέτιο και κατόπιν έφυγε και εγκαταστάθηκε μαζί του στη Σμύρνη. Εκάρη μοναχός σε μονή στη νήσο των Στροφάδων και ολοκλήρωσε τη θεολογική μόρφωσή του στην Πατμιάδα Σχολή.

Η πλούσια δραστηριότητά του τον κάνει πλατιά γνωστό και γι᾽ αυτό τον **Μάιο του 1797,** μετά τη χηρεία του Οικουμενικού Θρόνου, **εκλέγεται πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ως Γρηγόριος Ε΄**. Η παραμονή του στον Οικουμενικό Θρόνο συνδέεται με πλήθος περιπετειών και δυσχερειών. Αυτό φαίνεται και από την ανώμαλη πορεία της πατριαρχίας του. Εκθρονίζεται και εξορίζεται το 1798.

Αποσύρεται στη Μονή Ιβήρων του Άθωνα, όπου μένει επτά χρόνια, επιδιδόμενος στην άσκηση και μελέτη. Στις **23 Σεπτεμβρίου 1806 καλείται για δεύτερη φορά από τους αρχιερείς στον Πατριαρχικό Θρόνο.** Τα προβλήματα όμως δεν παύουν. Η αλλαγή της τουρκικής πολιτικής και η επανάσταση των Γενιτσάρων επιφέρουν και νέα πτώση του Γρηγορίου, που εξορίζεται στην Πριγκηπόνησο και το

1810 αποσύρεται πάλι στο Άγιο Όρος, όπου μένει άλλα 9 χρόνια. Εκλέγεται όμως και για Τρίτη φορά πατριάρχης (15 Δεκεμβρίου 1818)κι ᾽επιστρέφει στην Πόλη τον Ιανουάριο του 1819. **Η Τρίτη πατριαρχία του συνδέεται με κρισιμότατες στιγμές του Γένους.** Η θέση του γίνεται όλο και πιο επικίνδυνη και η πατριαρχία του λήγει με τη μαρτυρική του θυσία.

Ο απαγχονισμός

Αφού τη νύχτα του Πάσχα (10 Απριλίου 1821) μαζί με 8 άλλους αρχιερείς τέλεσε τη θεία Λειτουργία της Αναστάσεως συνελήφθη, κηρύχθηκε έκπτωτος και φυλακίστηκε. Αλλά στις 3 το απόγευμα της ίδιας μέρας απαγχονίστηκε στη μεσημβρινή πύλη του Πατριαρχείου. Επί τρεις ημέρες το σώμα του έμεινε μετέωρο, δεχόμενο τους εξευτελισμούς του μανιασμένου όχλου. Μια σπείρα Εβραίοι αγόρασαν το νεκρό, τον περιέφεραν στους δρόμους και τελικά τον έριξαν στον Κεράτιο.

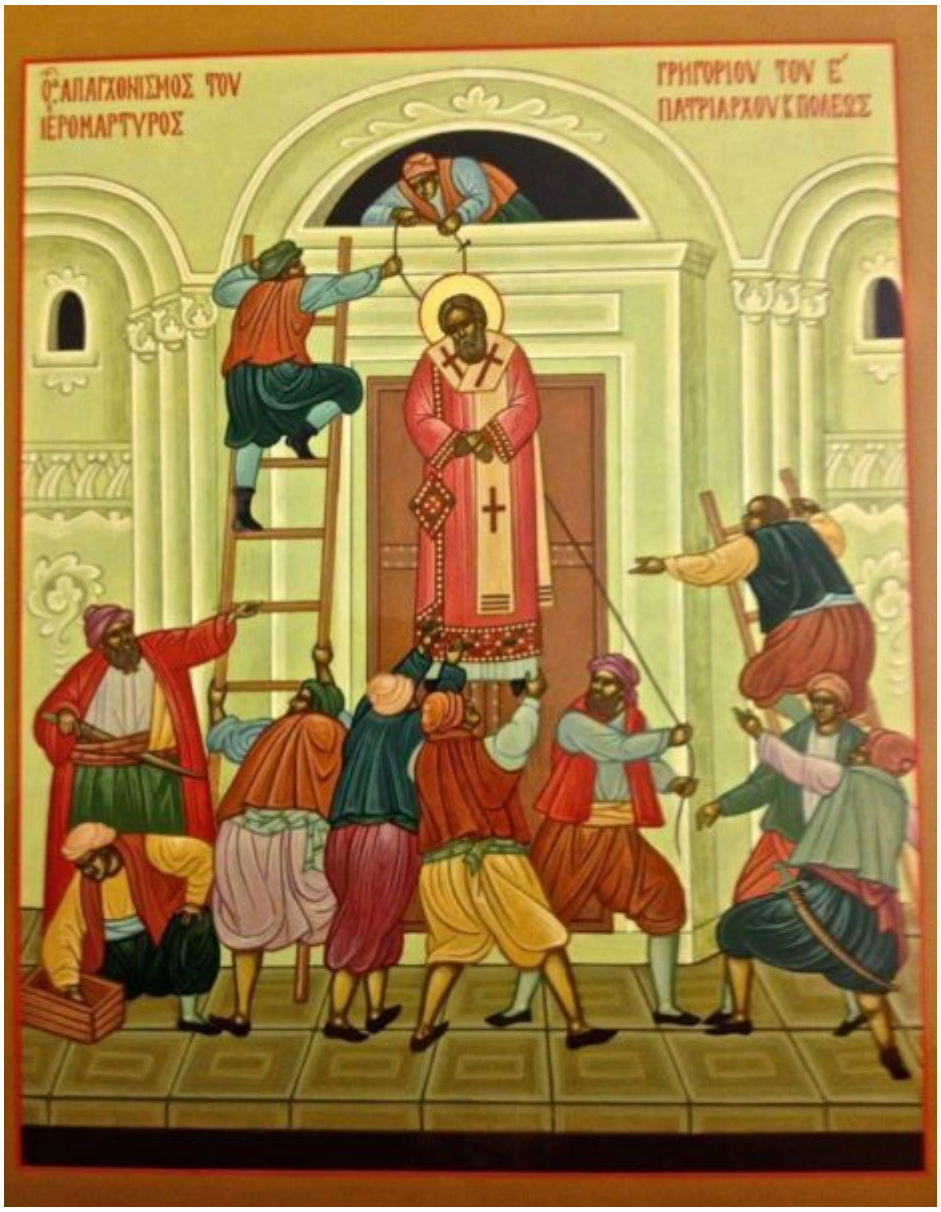

Η επιστροφή του ιερού λειψάνου στην Αθήνα, 50 χρόνια μετά τον απαγχονισμό

Ο Κεφαλλονίτης πλοίαρχος Νικ. Σκλάβος, βρήκε το σκήνωμα και το μετέφερε κρυφά στην Οδησσό, όπου τάφηκε στον Ελληνικό ναό της Αγίας Τριάδος.

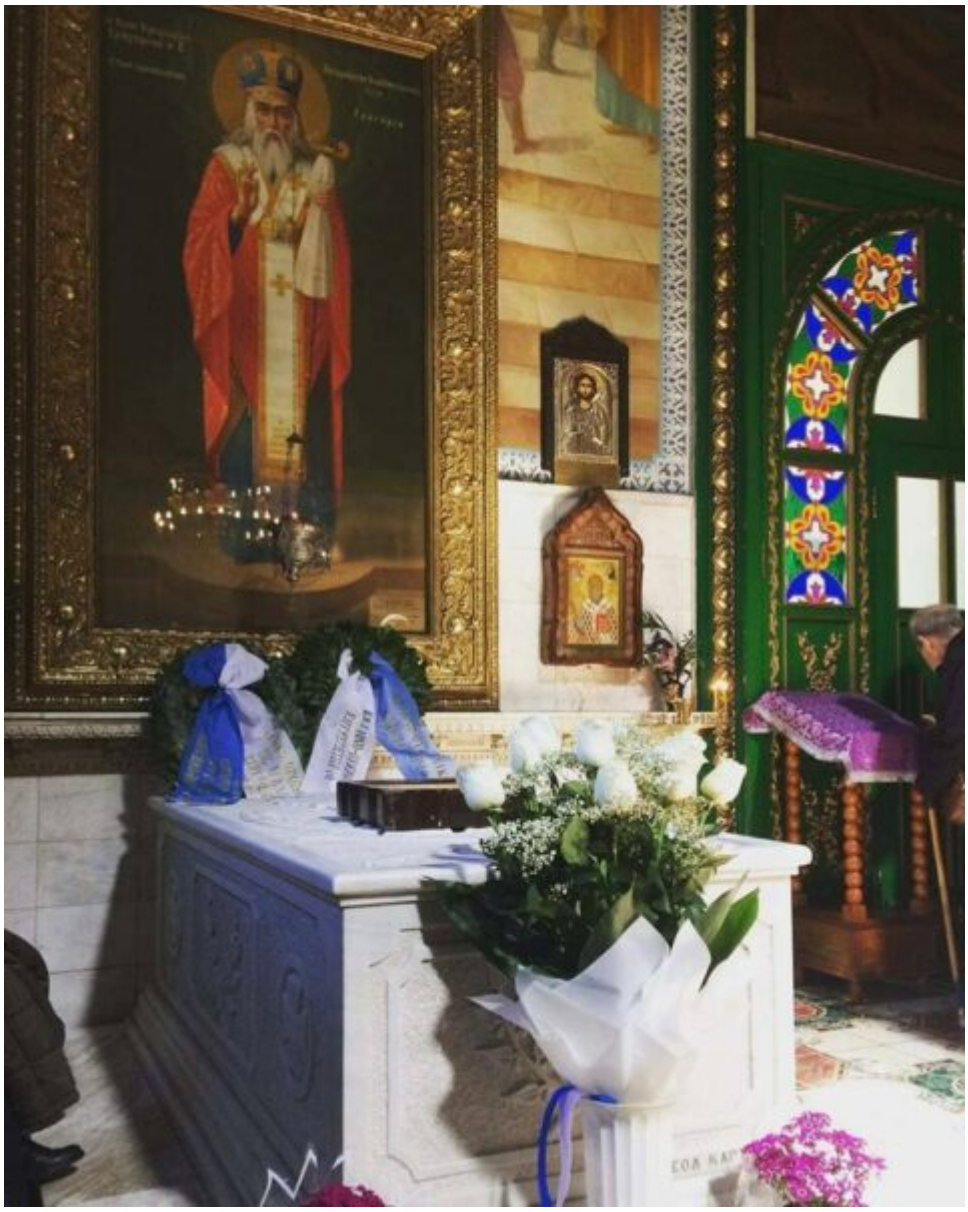

Ο τόπος ταφής στην Οδησσό

Το 1871 η Εκκλησία της Ελλάδος θεώρησε επιβεβλημένο να μετακομίση το τίμιο λείψανό του από την Οδησσό στην απελεύθερη Αθήνα. Για τον σκοπό αυτό συστάθηκε Επιτροπή, στην οποία συμμετείχαν ο Αρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Νικόλαος Β΄ ο Κατραμής και ο Αρχιμανδρίτης Αβέρκιος Λ. Λαμπίρης, Α΄ γραμματεύς της Ιεράς Συνόδου. Στην Οδησσό απεδόθησαν από τα μέλη της Επιτροπής και τους εκεί ομόδοξους τιμές Αγίου στο ιερό λείψανο του Αγίου Γρηγορίου. Κατά την Παννυχίδα μάλιστα, που τελέσθηκε εκεί, κατά την ημέρα της μνήμης του, «εξεφώνησεν από άμβωνος, κατ’ επίμονον των ομογενών απαίτησιν, λογύδριον ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Ζακύνθου». Το ιερό λείψανο έφθασε στην Αθήνα την 25η Απριλίου 1871, όπου οι Αθηναίοι του επεφύλαξαν πάνδημη υποδοχή. Με κατάνυξι και αγαλλίασι τοποθετήθηκε στον Καθεδρικό Ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου,

όπου φυλάσσεται μέχρι σήμερα σε περίβλεπτη λάρνακα.

Τα ξημερώματα της Κυριακής της 25ης Απριλίου του 1871, οι κάτοικοι της Αθήνας και του Πειραιά, ξυπνούν από τις καμπάνες. Στον Πειραιά φθάνουν από την Οδησσό τα ιερά λείψανα του Γρηγορίου του Ε’ με το ατμόπλοιο «Βυζάντιο».

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος επιστρέφει στην πατρώα γη. Εκείνη τη χρονιά συμπληρώνονταν πενήντα χρόνια από την ημέρα του απαγχονισμού του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε’ στην Πόλη.

Η μαρμάρινη λάρνακα όπου φυλάσσεται το ιερό λείψανο στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών